

Tárgytematika

EÖTVÖS LORÁND TUDOMÁNYEGYETEM
BTK Magyar Nyelvtudományi és Finnugor Intézet
(BTK-MANYFI-106)

2018/19/2

Tárgynév:	Jelentéstan és pragmatika
Tárgykód:	BBN-MNY11-281
Tárgyfelelős neve:	Tolcsvay Nagy Gábor Dr.
Tárgy követelménye:	Kollokvium (5)
Tárgy heti óraszám:	2/0/0

Oktatás célja:

A nyelv leírása funkcionális keretben: a jelentés kognitív megalapozása, a nyelvhasználat és a nyelvi rendszer jellemzői összefüggéseinek a tárgyalása, a jelentéstan és a pragmatika közötti összefüggések részletezése.

Tantárgy tartalma:

1. A nyelvhasználat jellemzői: a beszélőközösség, a kommunikációs színtér és a szövegvilág, általában a kontextus, beszédaktus; konvenció és begyakorlottság, a társas jelentésképzés. A figyelem irányítása, a perspektíva, nézőpontszerkezet.
2. A jelentés fogalmának értelmezései (kognitív, formális, strukturális). A jelentéstan interdiszciplináris kapcsolatai. A kategorizáció fajtái, a prototípuselmélet.
3. A főnév jelentéstana. Az ige jelentéstana.
4. A metafora és a metonímia jelentéstani magyarázata. A poliszémia. A szinonímia.
5. A mondat jelentésszerkezete. Az egyszerű mondat jelentése. A topik. A nézőpont, a lehorgonyzás. A modalitás.
6. A nyelvészeti pragmatika értelmezései (formális, funkcionális, kognitív). Nyelvi rendszer és nyelvhasználat.
7. A közös figyelmi jelenet, a személyközi kapcsolatteremtés. A résztvevői szerepek, a szövegvilág.
8. Explicit és implicit jelentés. Az előfeltevés, a bennfoglalás.
9. A deixis
10. A beszédaktus.
11. A pragmatikai tudatosság. A metapragmatikai tudatosság.
12. Szemantikai és párhuzamos szintaktikai szerkezetek variabilitása a nyelvhasználatban
13. A jelentésváltozás, jelentésváltozás pragmatikai hatásra.

Számonkérési és értékelési rendszere:

Kollokvium

Tárgytematika

EÖTVÖS LORÁND TUDOMÁNYEGYETEM
BTK Magyar Nyelvtudományi és Finnugor Intézet
(BTK-MANYFI-106)

2018/19/2

Számonkérési és értékelési rendszere:

Kötelező irodalom:

- Tolcsvai Nagy Gábor: *Kognitív szemantika*. Nyitra: Konstantin Filozófus Egyetem. 2010. 20112.
- Tátrai Szilárd 2011. *Bevezetés a pragmatikába. Funkcionális kognitív megközelítés*. Budapest: Tinta Kiadó. 25–50, 51–67, 101–125, 126–150.
- Andor József: A fogalmi keret, a szómező és a szinonimitás határvonalai. In: Geccsó T., Spannraft M. (szerk.): *A szinonimitásról*. Budapest: Tinta. 1998. 7–19.
- Hámori Ágnes 2009. *Beszédaktusok „újrátöltve”*. In: Keszler Borbála – Tátrai Szilárd (szerk.): *Diskurzus a grammatikában – grammatika a diskurzusban*. Budapest: Tinta Kiadó. 351–360.
- Kiefer Ferenc: *Jelentéselmélet*. Budapest: Corvina Kiadó. 2000. (A modalitás 301–331, és Az előfeltevések fejezetei 333–360.)
- Kövecses Zoltán: *A metafora*. Budapest: Typotex. 2005. 19–28.
-